

Rurális térségek a 21. században tudományos konferencia

Szent István Egyetem

Gödöllő

2019. június 11.

Absztraktkötet

Rurális térségek a 21. században tudományos konferencia

Szerkesztette:

Bálint Csaba

Földi Péter

Kápolnai Zsombor

Kovács Csaba József

Nagyné Molnár Melinda

Felelős kiadó:

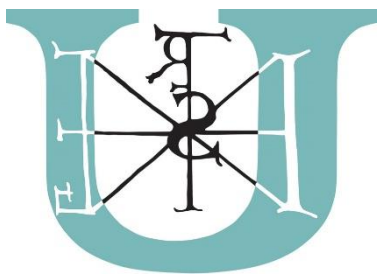
Doktoranduszok Országos Szövetsége

ISBN 978-963-269-841-0

Együttműködő partnerek:

Szent István Egyetem

Magyar Regionális Tudományi Társaság

Együttműködő partnerünk a Szent István Egyetem, Gödöllő. A pályázat az Emberi Erőforrások Minisztériuma megbízásából az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő által meghirdetett Nemzeti Tehetség Program NTP-FKT-M-18-0003 kódszámú pályázati támogatásból valósult meg.

Tartalomjegyzék

Hellyel való azonosulás kapcsán felmerülő modellek.....	3
Okok, érdekek és kényszerek a magyarországi kistelepüléseken élő fiatalok rögzült helyzetében .	4
Történeti módszerek a regionális tudományban	5
A magyarországi kézműves sajt kultúra antropológiája. Első eredmények.....	6
Törökszentmiklós településszerkezetének és infrastruktúrájának elemzése.....	7
Ebes településszerkezeti vizsgálata	8
Példák a hazai felsőoktatási intézmények területfejlesztési hatásaira	9
Nyitás vagy Zárás? Az idegennyelv tanulása esélyteremtő hatásai a községekben élő általános és középiskolások körében	10
Túlélés vagy innováció? – Kistelepülések lokális stratégiái a rurális térségekben	11
Rurális térségek társadalmi, gazdasági jellemzői az Európai Unióban	12
Vidékfejlesztési politika egykor és ma	13
Mezőgazdasági folyamatok újratervezése alternatív alapanyagok visszaforgatásával	14
Az EU támogatás politikájának változása a szarvasmarha ágazatban.....	15
A vidékfejlesztés informatikai eszközei	16
A közfoglalkoztatás szerepének időbeli változásai.....	17
Burokfalu? Membranopolisz? Piliscsaba környezeti kommunikációs elemzése	18
Kisvárosok, a vidéki térségek központjai? (Somogy megyei esettanulmány)	19
Alföldi kisvárosok városimázs vizsgálata	20
A Szigetköz térség turisztikai regionális ereje és lehetőségei.....	21
Közfoglalkoztatás a Sellyei járásban – egy empirikus kutatás tapasztalatai	22
A részvétel és a kommunikáció fontossága a megfelelő természeti erőforrás-gazdálkodásban	23
A kötőtpályás közösségi közlekedés szerepe Budapest észak-keleti agglomerációjának múltjában és jelenében.....	24
A civil szféra jelenléte, működése és a társadalomra gyakorolt hatása Törökszentmiklóson.....	25
Határ- és törésvonalak sztereotípiákkal falvakban.....	26
A kárpátaljai mikrovállalkozások fejlődésének elemzése, összefüggésben az Egán Ede Gazdaságfejlesztési Program megvalósulásával	27
A hitelszövetkezetek gazdaságélénkítési szerepe Kárpátalján.....	28
Az alpinfrastruktúra és az iparági közös kapcsolata.....	29
Szociális szolgáltatások helyzete a leszakadó térségekben	30
Rurális térségek népességvonzó hatása	31
Bevásárló közösségek a magyar városokban.....	32
Megélhetési lehetőségek a 21. század magyar falvaiban – esettanulmányok.....	33
A növénytermesztés kutatási eredményeinek hasznosulása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében .	34

Városközpont és periféria valósága Cegléden	35
Nemzedékek közötti igazságosság: egy kesztölci döntés hosszútávú következményei	36
A rövid élelmiszerláncsal kapcsolatos fogyasztói elvárások és termelői lehetőségek vizsgálata..	37
A mezőgazdaság jelentőségének vizsgálata Bagon.....	39
Az ipariális szektor területi meghatározásai a hazai hivatalos jogszabályokban és dokumentumokban.....	40
Szigetmonostor az ékszerdoboz	41
A vidéki településhálózat perforálódására adott reakciók a Baranyai-Hegyhát területén	42
Teljesítményértékelés Észak-Magyarországban	43
Helyi alapanyagok, tradicionális ételek a vidék gasztronómiájában	44
Elemzési módszerek összehasonlítása a területi előrejelzésekben.....	45
Helyi erőforrások eredményes felhasználásának kihívásai vidéki térségekben	46
Helyi fejlesztések hatása a periférius térségek változó munkaerőpiacára	47

Hellyel való azonosulás kapcsán felmerülő modellek

Urbánné Treutz Ágnes

egyetemi tanársegéd

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

urbanne.treutz.agnes@gtk.szie.hu

A tanulmány azokra a modellekre fókuszál, melyek az eddigiek során a szakirodalomban felmerültek a helyidentitás kapcsán. A cél ezen modellek teljes körű vizsgálata, beleértve irányultságukat, elemeit, típusukat. A helyidentitás a társadalmi és fizikai környezet kifejeződése, mind negatív, mind pozitív értékeléseket tartalmazva. Ezeket az elemeket próbálja megragadni számos modell, így például a közösséggel való interakció, az értékek, az életminőség a társadalmi, míg a városkép, a fizikai tényezők a fizikai környezet vizsgálati tényezőjeként. A társadalmi és fizikai tényezők mellett az affektív, kognitív és konatív tényezők sok esetben képezik az egyes helyidentitás-modellek alapját, így elmondható, hogy a pszichológiai tényezők kulcsfontosságú szerepet játszanak a helyidentitás meghatározásában. A tanulmány egy átfogó képet ad a helyiel való azonosulás kapcsán felmerülő modellekről és azok jellemzőiről.

Kulcsszavak: helyidentitás, településmarketing

JEL kód: M31

Okok, érdekek és kényszerek a magyarországi kistelepüléseken élő fiatalok rögzült helyzetében

Loncsák Noémi

PhD-hallgató

Debreceni Egyetem, Humántudományok Doktori Iskola

loncsaknoemi@gmail.com

Az előadás célja a doktori kutatási téma ismertetése, annak olyan olvasata, amely a fiatalok bezáródó lehetőségeire, hátrányaira koncentrálna a vidéki kistérségekben. Kutatási terepet a 2500 fő lakosságszám alatti kistelepülések jelentik, amelyek alapjaiban kedvezőtlen demográfiai és munkaerőpiaci jellemzőkkel bírnak, a célcsoportot, azok a 22-27 év közötti fiatalok jelentik, akik a településen nőttek fel és jövőjüket is itt képzelik el, ezzel pedig földrajzi helyzetükben immobilaknak tekinthetők. Mik azok az okok, érdekek esetleg kényszerek, amelyek egy fiatalot a falujában tartják? Mik azok a döntési mechanizmusok, amelyek alapján a helyzetüket rögzítő kistelepülések mellett döntenek, sok esetben a racionalitás ellenére is. Mik a falvakban maradó fiatalok társadalmi jellemzői, milyen helyet, szerepet töltenek be a jövőben a települések társadalomstruktúrájában. Az előadás célja a lehetséges elméleti hátterek, korábbi kutatások számbavétele.

További kérdés lehet, hogy milyen szociális problémákkal kell szembenéznie a jövőben a falusi társadalmaknak, megmaradnak-e vagy egyszerűen eltűnnek a községek, kik és miért maradnak, mit ró ez a helyi szociálpolitikai intézményekre?

Kulcsszavak: immobilitás, rurális térségek, falvak, diplomás fiatalok, integráció

JEL kód: R23

Történeti módszerek a regionális tudományban

Kőrös Ákos

PhD-hallgató

Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

koros.akos@icloud.com

Előadásomban azt fogom bemutatni, hogy a történelemtudományok módszertana hogyan alkalmazható regionális tudományok területén. Az előadásom célja, hogy bemutassam a hallgatóságnak azokat a történeti módszereket, illetve lehetséges forrásokat, amelyek segítséget tudnak nyújtani a faluszemináriumi munkában. Két faluszemináriumi kutatásomon keresztül fogom bemutatni az egyes forrásokat, ezek forráshelyeit, illetve feldolgozásuk módszertanát és az esetleges nehézségeket.

Az egyik kutatás Bag 18. századi házassági anyakönyveit vizsgálta. A vizsgálat célja a település mentális terének megismerése volt, illetve a házasságok típusainak és az átlagos házassodási korok demográfiai információinak megismerése.

A másik vizsgálat Komlóska falut vette górcső alá. Eredeti célom a bagi kutatás megismétlése volt, azonban a forrás erre alkalmatlannak bizonyult. Ehelyett az 1857-es népszámlálási ívek feldolgozása alapján a helyi növekedés okait vizsgáltam.

Kulcsszavak: módszertan, regionalizmus, történelem, történeti demográfia, anyakönyvek

JEL kód: B41

A magyarországi kézműves sajt kultúra antropológiája. Első eredmények.

Balogh Pál Géza

PhD-hallgató

Pécsi Tudományegyetem, Interdiszciplináris Doktori Iskola

baloghpalgeza@gmail.com

A magyarországi kézműves sajtosok előretörése mindenki számára ismert jelenség. Falusi és városi fesztiválokon, vásárokon, termelői piacokon egyaránt megjelennek termékeikkel. A kézműves sajt a helyi és kézműves élelmiszergazdaság jellegzetes terméke, készítőiről mégis keveset tud a társadalomtudomány.

Doktori kutatásomban a magyarországi kézműves sajtosok gazdasági stratégiáit és az e mögött álló döntéshozatali mechanizmusokat vizsgálom. Előadásomban ezen kutatás első eredményeit szeretném bemutatni.

Kitérek a termelők motivációira és mentalitására, az agrotechnikájukat kialakító tényezőkre, a receptek és a hagyománytermelés folyamatára, valamint az értékesítési stratégia kialakítására. Az előadás második felében a kézműves sajtot övező közbeszédre és a sajtkészítők hálózataira is.

Kulcszavak: helyi élelmiszer, kézműves élelmiszer, rövid ellátási lánc, kézműves sajt, gazdaságantropológia

JEL kód: Q12

Törökszentmiklós településszerkezetének és infrastruktúrájának elemzése

Lőrinc Balázs

MA hallgató regionális és környezeti gazdaságtan szakon
Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
lorincbalazs97@gmail.com

Mezei Martin

MA hallgató regionális és környezeti gazdaságtan szakon
Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
mezeimartin11@gmail.com

Törökszentmiklós Jász-Nagykun-Szolnok megye harmadik legnagyobb népességszámú települése, a Törökszentmiklósi járás központja. A város a 4-es számú főút mentén, a Közép-Tisza-vidéken, Szolnoktól 20 km-re, keleti irányban fekszik. Kutatásunk elsődlegesen a település szerkezetére, illetve a szegregátumainak jelenlegi helyzetére irányul, ahol vizsgálat alá vettük az utcák, a közterületek, illetve a lakóházak állapotát. E felmérés által láthatóvá válnak a városban jelenleg uralkodó viszonyok, illetve a különböző társadalmi rétegek együttélésének körülményei is.

Kutatásunk célja a törökszentmiklósi szegregátumok utcaképének elemzése, illetve összehasonlítása a város más részeinek infrastrukturális fejlettségével.

Először megvizsgáltuk az Országos Területfejlesztési és Területrendezési Információs Rendszer által szolgáltatott, kutatásunkhoz releváns adatokat, majd a terepi kutatás alkalmával a város és a szegregált területek utcaképének elemzését hajtottuk végre. Bemutatjuk ez által a település ingatlanjainak, útjainak, illetve közterületeinek állapotát, majd a megfelelő következtetések levonása után javaslatokat fogalmazunk meg az esetleges, reális megoldások érdekében.

Kulcsszavak: Törökszentmiklós, településszerkezet, infrastruktúra, településkép, szegregátum

JEL kód: R13

Ebes településszerkezeti vizsgálata

Lőrincz Mónika Mária

komponensvezető; abszolvált doktorandusz

NSZFH GINOP 6.2.4; Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

lorincz.monika@arts.unideb.hu ; lorinczm1@gmail.com

Doktori kutatásom témája a református egyházi oktatás hagyományainak, újrászerveződésének vizsgálata a rendszerváltástól napjainkig, különös tekintettel a Tiszántúli Egyházkerületre. A magyarországi művelődéstörténet 1990-től napjainkig terjedő időszaka meghatározó kultúrpolitikailag és oktatásügyileg az egyházak életében.

Doktori tanulmányaim során foglalkoztam Ebes településszerkezet vizsgálatával, ennek tapasztalatait kívánom előadni. Hajdú-Bihar megyében Debrecen és Hajdúszoboszló között található ez a kiváló adottságokkal rendelkező község, Ebes. Történelmi emlékei röviden összefoglalhatók: néhány írott emlék 1271-1331 között, királyi kutyák nevelése, és egy XII. századból való templomrom.

A község tervezése, létrehozása (1950-52) tanyaközponttá válása szórványos tanyákból kiváló példája a szocialista községtervezésnek és tervgazdálkodásnak. A FAGI-házak, a sakktábla-elrendezés, papíron tervezés majd munkahelyteremtés tervszerűen (mezőgazdaság, olaj- és gázkitermelés, ipartelep) képet ad a korszakról. A település térszerkezetvizsgálata, vízrajza, épületállománya, természeti értékei is rövid áttekintésre kerülnek. Egyfajta múltnélküliség jellemezte a települést: élet templom, temető és műemlékek nélkül. Érdekes megnézni a rendszerváltást követő változásokat (templomépítések, temető létrehozása, városiasodás, ipartelep létrejötte). A lakosság összetétele, lehetőségei, életmódja meghatározzák a község fejlődését, ezt is figyelembe kell venni tervezéskor (1950-ben és ma is). Ebes döntés elé került a vidékfejlesztés szemszögéből: ipar, vagy mezőgazdaság? Mi a XXI. századi lehetőség?

Kulcsszavak: faluszociológia, térszerkezeti vizsgálat, településföldrajz, tanyaközpont, szocialista községtervezés

JEL kód: P25

Példák a hazai felsőoktatási intézmények területfejlesztési hatásaira

Dános Zsolt

doktorjelölt

Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola

danos.zsolt@gmail.com

A globalizáció terjedésével a regionális területi szint jelentősége megerősödött. A globalizáció hatásai a nemzeti és a regionális keretekre növelték azon szervezetek jelentőségét, amelyek a különböző területi szintek között közvetítést látják el. Ezt a szerepet a felsőoktatási intézmények képesek hiánytalanul betölteni, köszönhetően a globálisról a helyi szintig terjedő kapcsolatrendszerüknek. Mivel a globális folyamatokban a tudás és az információ kiemelkedő termelési tényező, az ezeket előállító és közvetítő egyetem a régió szempontjából bekötő szerepet játszik a globális és alacsonyabb szintű gazdasági tevékenységekben. A leíró elemzések feltételezik a felsőoktatási intézmény széleskörű hatásait a fejlődésre és a regionális folyamatokra, de empirikus kutatási eredmények a gazdasági hatásokat véve mind a nemzetközi, mind a hazai területen kevés, bár növekvő számban olvashatóak. Hasonlóan kevés elemzés érhető el a felsőoktatási intézmények társadalmi-környezeti és általában azok helyi és regionális hatásaival kapcsolatban. Tanulmányomban egy speciális területen, a területfejlesztésben betöltött intézményi szerepeket vizsgálom meg két hazai felsőoktatási intézmény, a Kaposvári Egyetem és a Miskolci Egyetem esetét figyelembe véve. Mindkét intézmény hallgatói vonzáskörzetét tekintve elsősorban megyei, legfeljebb regionális kötelezettségű egyetemnek tekinthető, és ezért hatásai, a területfejlesztésben való szerepeik is ezen a területi szinten értelmezhetők. Mindkét intézmény esetében tényleges vállalások és tevékenységek mutatják meg a felsőoktatási intézmények lehetséges hatásait a területfejlesztés kapcsolódó dimenzióira.

Kulcsszó: felsőoktatási intézmény, területfejlesztés, régió, hatáselemzés, szerepvállalás

JEL kód: R19

Nyitás vagy Zárás? Az idegennyelv tanulása esélyteremtő hatásai a községekben élő általános és középiskolások körében

Bóka Tamás

PhD-hallgató

Debreceni Egyetem, Humán Doktori Iskola

bokatamas1972@gmail.com

A munkaerő – piacokon a XXI. században különösen felerősödött az idegen nyelvtudás jelentősége. Ez összhangban van az Európai Unió azon törekvésével¹ is, amely felhívja a figyelmet arra, hogy minden állampolgára számára legalább két idegen nyelv ismerete szükséges lenne. Ezzel az egyének és a tagállamok versenyképességét is növelni. Egyéni szinten a mobilitás lehetőségei is nyitottabbá válnak ezzel a törekvéssel.

Az idegen nyelvtanulás a mai Magyarországon egy olyan kulturális tőkét jelent, amely az egyének társadalmi mobilitását horizontálisan és vertikálisan is befolyásolni tudja. Ahhoz azonban, hogy ezek a mobilitások meg is tudjanak valósulni, olyan döntéseknek kell létrejönnie, amelyek egyéni szinteken valósulnak meg. Ezek a döntések olyan cselekvések, reakciók, amelyeket társadalmi folyamatok, jelenségek és törvényszerűségek befolyásolnak.

Az egyik ilyen meghatározó kategória az egyén/közösség lakóhelye, földrajzi jellegzetességei. Vajon milyen lehetőségekkel tudnak élni a községek fiataljai (és családjai) van-e / vannak-e olyan mechanizmusok, amelyek a mintakövetésben támogatják az ottélőket? Jelen előadásban olyan cselekvési mechanizmusokra világítok rá, amelyek vagy elősegíthetik, vagy gátolhatják a hátrányos helyzetűek közösségének egy, a kulturális tőke megszerzéséhez kapcsolódó mobilitását.

Kulcsszavak: idegen nyelvtudás, társadalmi mobilitás, vertikális, horizontális mobilitás, egyéni cselekvési mechanizmus, kulturális tőke, térbeli – társadalmi egyenlőtlenségek

JEL kód: H52

¹Az Európai Tanács 2002. márciusi, barcelonai ülésén azt a célt fogalmazták meg a tagállamok, hogy az európai polgárok már kora gyermekkoruktól legalább két idegen nyelvet tanuljanak, Conclusions of the Barcelona European Council in March 2002

Túlélés vagy innováció? – Kistelepülések lokális stratégiái a rurális térségekben

Tóth Bernadett

végzett MA hallgató szociálpolitika szakon

Debreceni Egyetem, Bölcsésztudományi Kar

bernadett.toth.1993@gmail.com

Tanulmányomban azt vizsgálom, hogy napjainkban milyen módon lehetséges a kistelepülések önfenntartóvá válása. Magyarországon a jelenleg nyilvántartott 3155 településből 1125 aprófalú, vagyis 500 fő lélekszám alatti falu (Zsár 2016), tehát jelentős érintettségről beszélhetünk. A kistelepülések önfenntartóvá válása – mint elvárás – nagy terhet és felelősséget ró a nehézségekkel küzdő vidéki térségek önkormányzataira, melyek a 2010. évtől felgyorsuló közigazgatásbeli változások következtében mindinkább szűkülő forrással, illetve feladat- és hatáskörrel rendelkeznek. Érdekes és releváns annak vizsgálata, hogy mindez milyen stratégiákat eredményez: túlélésre vagy innovációra rendezkednek be az érintett települések?

A desk research módszertanát alkalmazva vizsgálom az önkormányzatiság történetét és jelentőségét (a teljesség igénye nélkül pl. Magyary, Bencsik, Dr. Fábián, Dr. Zongor, Lados, Pálné Kovács, Hegedűs – Péteri), a témát érintő főbb jogszabályi hátteret, továbbá az önfenntartás szakértői megközelítését, melyek a gazdasági és politika/társadalmi dimenziók mentén igyekeznek megragadni a kérdéskört (kiemelvén: Dr. Zongor, Számadó, Millefolium). Mindezek mellett jó gyakorlatokat és sajátos stratégiákat is elemzek, melyek az empirikus kutatásom alapjául szolgálnak. Két észak-magyarországi – 200 fő lélekszámú – településről készítettem a kutatás során esettanulmányt, mely alapján általam (1) modelladónak, (2) modellkövetőnek elnevezett stratégia rajzolódott ki. A dokumentumelemzés kiegészítése céljából két szakértői interjút készítettem a vizsgált települések polgármestereivel.

Iránymutató tanulság, hogy nincs tökéletes és egységes ajánlás a kistelepülések fenntarthatóságának megvalósítására, melynek oka a települések eltérő adottságaiban keresendő. Erre alapozva kijelenthető, hogy differenciált válaszingázkedések szükségeltetnek. A tanulmány célja ennek a jelenleg aktuális témának a felszínen tartása és az alulról építkezés társadalmi előnyeinek fókuszba helyezése.

Kulcsszavak: kistelepülések, közigazgatási reform, önfenntartó önkormányzat, faluvállalat, alulról építkezés

JEL kód: R58

Rurális térségek társadalmi, gazdasági jellemzői az Európai Unióban

Igari András

MSc hallgató geográfus szakon

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Természettudományi Kar

andris.igari@gmail.com

Az Európai Unió területpolitikájában az elmúlt években egyre nagyobb szerepet kapnak a speciális, bizonyos természet-, vagy társadalomföldrajzi elemekhez kötődő régiótípusok. Ezek közül kettő a településszerkezeti eltérésekhez kapcsolódik: a NUTS 3 szintű régiókat egyrészt nagyvárosi - nem nagyvárosi, másrészt a városi – átmenti - rurális csoportokra bontó tipológiák. Előadásomban arra keresem a választ, hogy ezen régiótípusoknak milyen társadalmi-gazdasági jellemzői vannak, miben különböznek egymástól a vidékies és városias terek, illetve hogy ezek mennyire kapcsolódnak más régiótípusokhoz (pl. tengerparti, hegyvidéki régiók).

Az egy főre jutó GDP értékei alapján kijelenthető, hogy átlagosan a rurális térségek tekinthetők Európa legfejletlenebb régiócsoportjának, azonban ennek háttérében jelentős belső egyenlőtlenségek húzódnak. Ennek felderítésére vizsgálom a kontinens egyes nagyrégiói közti eltéréseket, illetve területi egyenlőtlenségi mutatókat alkalmazok: súlyozott relatív szórást, Hoover-indexet és Gini-mutatót.

Végezetül foglalkozom az Európai Unió regionális tipológiáinak magyar vonatkozásaival is. Tekintve, hogy Magyarországon nagy számban találhatunk rurális régiókat (20 NUTS 3 szintű régiókból 13), így kiemelkedő fontosságú ezen térségtípus alaposabb ismerete, már csak az Unió szakpolitikai és költségvetési viták tekintetében is. Ezen okból kifolyólag összevetem az Unió és a magyar szakpolitika (és tudományos élet) rurális térségekhez, és azok lehatárolásához kapcsolódó elképzeléseit, illetve statisztikai adatok alapján vizsgálom az eltérő álláspontok közti különbségeket.

Kulcsszavak: régiótípusok, rurális régiók, területi egyenlőtlenségek, gazdasági termelés, Európai Unió
JEL kód: R12

Vidékfejlesztési politika egykor és ma

Szabó Árpád

PhD-hallgató

Pécsi Tudományegyetem, Demográfia és Szociológia Doktori Iskola

arpad199@gmail.com

A szocialista éra alatt a vidék, mint fejlesztési terület, az „optimális településméretet” el nem érve nemcsak negligált, de egyenesen „szerepkör nélküli” státust kapott. Ez a státus változott meg teljes mértékben a rendszerváltással, amikor az alsóbb szintekre kiszervezett döntéshozatalnak köszönhetően bővültek a kistelepülések lehetőségei, aminek köszönhetően eltérő fejlesztési utak rajzolódtak ki. A településszerkezettel, valamint a kistelepülések helyzetével foglalkozó szakirodalom eltérő szempontok mentén értékeli a falvak helyzetének változását. A történelmi perspektíva magában hordozza, hogy a téma megközelítéséhez elengedhetetlenek azon gazdasági, társadalmi, környezeti és politikai folyamatoknak az ismeretei, melyek befolyásoló erővel bírnak.

Jelen dolgozat célja, hogy egységes keretbe foglalva bemutassa azon tényezőket, melyek a kistelepülések esetében hozzájárultak a népesség csökkenéséhez, a funkcióvesztéshez, illetve az ott élők társadalmi helyzetének romlásához. Céлом, hogy bemutassam a szocialista éra falupolitikáját, valamint a rendszerváltás utáni vidékfejlesztési politikát, azok változásait.

Kulcsszavak: településszerkezet, vidékfejlesztési politika, rurális térségek, helyi társadalom, társadalmi-területi egyenlőtlenségek

JEL kód: R11

Mezőgazdasági folyamatok újratervezése alternatív alapanyagok visszaforgatásával

Dr. Mészáros Kornélia

egyetemi tanársegéd

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

meszaros.kornelia@gtk.szie.hu

Czikkely Márton

egyetemi tanársegéd

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

czikkely.marton@gtk.szie.hu

A termelési folyamatok újratervezése segít a pazarlás minimalizálásában és a még nem felhasznált alapanyagok erőforrássá transzformálásában. A mezőgazdasági termelési folyamatok során keletkező – különböző összetételű – hígtrágyák alapanyagként történő visszaforgatása reális lehetőségként mutatkozik a termék előállítási ciklusok optimalizálása során. Vizsgálataink során arra a kérdésre kerestünk választ, hogy a hígtrágyák, mint alternatív nyersanyag-források felhasználásán túl, hogyan valósítható meg azok visszaforgatása az egyes termelési rendszerekbe. A termék-előállítási folyamatok gazdasági szempontú optimalizációja szükségszerűen a körkörös megoldások irányába tolódik, mivel az új gazdasági paradigmák már hangsúlyos elemként jelenítik meg a zero hulladéktermelést, a primer nyersanyagok esetleges kiváltását, és a termelési „hurok” megvalósítását. Ez utóbbit tekinthetjük a rendszer-optimalizáció alapvető elemének, mivel ennek segítségével valósul meg a cirkuláris koncepció.

Vizsgálataink célja az volt, hogy a mezőgazdasági termelési folyamatokat hatékonyabbá tegyük, és a körkörös gazdasági alapelvek bevonásával újra definiáljuk. Ehhez kapcsolódóan, a hígtrágyák felhasználási lehetőségeit vizsgáltuk, vagyis miként alkalmazhatók a termelés alapanyag-szükségleteinek alternatív kiváltására.

Kulcsszavak: körkörös gazdaság, termelési folyamatok újratervezése, mezőgazdasági folyamatok optimalizálása, hígtrágya felhasználás, alternatív alapanyag,

JEL kód: Q01, Q56

Az EU támogatás politikájának változása a szarvasmarha ágazatban

Dr. Mészáros Kornélia

egyetemi tanársegéd

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

meszaros.kornelia@gtk.szie.hu

Dr. Lencsés Enikő

egyetemi adjunktus

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

lencses.eniko@gtk.szie.hu

Szarvasmarhatartással foglalkozó gazdaságok működése jelentős mértékben függ az EU támogatás politikájától, függetlenül a hasznosítási iránytól. Ezért jelen tanulmány célja a szarvasmarha tartókat érintő támogatások vizsgálata 2006-tól napjainkig.

Az Európai Unió állattenyésztési ágazatokra vonatkozó támogatási rendszerét az állattartás tájvédelmi, vidék megtartó és vidékfejlesztési szerepkörének erősítése céljából hozták létre. 2005 és 2007 között a támogatásokat elválasztották a termeléstől, azonban ezzel a piaci igényeknek való megfeleléstől is messze kerültek a gazdálkodók. A fő motivációs tényező nem a piaci igények kielégítése, és a termelékenység lett, hanem a támogatások felvétele.

A következő időszakban (2007-2013) az állattartó telepek korszerűsítésére került a hangsúly. Pályázni lehetett például szarvasmarha telepek rekonstrukciójára, valamint a környezetterhelés mérséklését célzó trágyatárolók létesítésére. 2012-ben pedig elindult a szerkezetátalakítási nemzeti program, ami a húsmarhaágazat gazdasági aktivitásának megőrzését, és az általa használt területek jó ökológiai állapotban tartására irányult.

Egyes vizsgálatok szerint a támogatások jelentős része a költségek termelési értéket meghaladó részét fedezi, valamint a folyamatosan emelkedő földbérleti díjakat fizetik belőle, ezzel is csökkentve a keletkező veszteségeket.

Kulcsszavak: agrártámogatás, közös agrár politika, szerkezet átalakítás

JEL kód: Q1, M10, H25

A vidékfejlesztés informatikai eszközei

Buday Gergely

egyetemi tanársegéd

Eszterházy Károly Egyetem, Természettudományi Kar

(Alkalmazott Informatika tanszék, Gyöngyös)

buday.gergely@uni-eszterhazy.hu

A dolgozatom kiindulópontja egy oktatási kérdés: egy vidéki egyetemi kampuszon milyen informatikai ismereteket tanítsunk, amik a vidékfejlesztésben hasznosak? Ezen belül is mik azok az ismeretek, amik a vidéki vállalkozások fejlődését tudják segíteni? Az is fontos kérdés, hogyan tudunk a tudás, a képzett szakemberek helybenmaradását elősegíteni? Világjelenség, hogy a képzett szakemberek a nagyvárosokba és a fejlett régiókba vándorolnak, ahogy az is, hogy az Internet új központosítást indított el. Lehetséges-e informatikai tudással e trendek ellenében hatni? Két területen látok lehetőséget: az állami források felhasználásában és a vállalkozásfejlesztésben. A forrásokat pályázatok útján kínálja az állam, a pályázatírás pedig egy fontos képesség, amit érdemes oktatni. A vállalkozásfejlesztés egyik fő informatikai eszköze a digitális marketing. Az informatikai fejlesztések alapja ma az Internet és a távközlési infrastruktúra állapota a városoktól távol eső területeken. Itt a távközlési szolgáltatók nem fektetnek be sokat, mivel kevés az előfizető. Ennek a technikai megoldásait is vizsgálom. A vállalkozásfejlesztésben fontosak a vállalkozási, informatikai, pénzügyi ismeretek. Kérdés, hogyan lehet ezeket megszerezni és folyamatosan fejleszteni? Az informatikában nagy lehetőség van a nyílt forráskódú szoftverekben, a webes eszközökben és mobil applikációkban. Azt is vizsgálom természetesen, hogy bizonytalan hálózati kapcsolat esetén ezek közül melyek használhatók.

Kulcsszavak: informatika, vidékfejlesztés, technológia transzfer, távközlés, vállalkozásfejlesztés

JEL kód: O33

A közfoglalkoztatás szerepének időbeli változásai

Bazsalya Balázs

doktorjelölt

Eötvös Loránd Tudományegyetem; Szociológia Doktori Iskola

bazsalya@gmail.com

Az előadás áttekinti a közfoglalkoztatás főbb jellemzőit, típusait és működési mechanizmusait 2011-et követően. A közfoglalkoztatás munkaerőpiaci célokon kívül egyszerre lát el szociális, illetve településfenntartási funkciókat. Az előadás során az elsődleges munkaerőpiac változásaival összefüggésben bemutatja ezen funkciók változását. Kitér a közfoglalkoztatottak elsődleges munkaerőpiacra lépésének akadályozó tényezőire, illetve áttekinti a közfoglalkoztatás néhány működési problémáját, illetve hatását a magyarországi kistépülések társadalmi, gazdasági és hatalmi viszonyaira. Az elmúlt időszakban jelentősen csökkent a közfoglalkoztatottak száma. A csökkenésben szerepet játszott az elsődleges munkaerőpiacon lévő álláshelyek bővülése, illetve a minimálbér és a közfoglalkoztatotti bér közötti különbség jelentős növekedése, ami az eddigieknél vonzóbbá tette az elsődleges munkaerő-piacra való kilépést. A közfoglalkoztatás leépülése legalább annyi problémával szembesíti a településeket, mint a gyors bővülés időszakában. A csökkenő létszámot egyelőre nem kompenzálta az önkormányzati finanszírozás átalakítása, tehát az is kérdés, hogy ezeket a feladatokat milyen forrásból tudják majd ellátni az önkormányzatok. Vagyis a közeli jövőben egy lényegesen kisebb létszámú és sérülékenyebb munkavállalói csoportokra támaszkodó közfoglalkoztatás működését kell a településeknek menedzselniük. Az előadás empirikus alapját a doktori tanulmányaim alatt folytatott kutatás tereptapasztalatai adják.

Kulcsszavak: közfoglalkoztatás, foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitika, munkaerőpiac, területfejlesztés,
JEL kód: I38, J48, P11, R58

Burokfalu? Membranopolisz? Piliscsaba környezeti kommunikációs elemzése

Benesóczky László

okleveles kommunikációs szakértő (2018)

Budapesti Műszaki Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar

benesoczky.laszlo@gmail.com

Artner Réka Zsófia,

mesterszakos hallgató

Budapesti Műszaki Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar

zsofia.reka.artner@gmail.com

A vizsgálatban, amely a BME egyik egyetemi kurzusán (Kommunikáció városi térben, kurzusvezető: Dr. Dúll Andrea) keretében zajlott, és amelyből két mesterképzési szakdolgozat (Benesóczky, 2018; Artner, 2019) is született, Piliscsaba környezeti kommunikációs (vö. Dúll, 2014) vizsgálatára került sor.

Piliscsaba a nyugat-budapesti agglomeráció kisebb részben falusi, nagyjából kertvárosi jellegű települése, jelentős világi és egyházi szereppel, valamint történeti léptékű multikulturális attitűddel. A kutatás több kérdést is felölelt (térhasználat, funkciók, attitűdök).

Mivel a környezeti kommunikáció (Dúll, 2014) az ember és a környezet kölcsönhatásáról, azaz kommunikációjáról szól, mindkét – környezeti és humán - aspektust vizsgáltuk. Fő kérdésünk az volt, hogy hogyan írható le Piliscsaba környezeti kommunikációs jelentése. Ennek megválaszolásához összetett kvalitatív módszertannal közelítettünk: Jan Gehl (Gehl-Svove 2013) metodikája alapján bejárásokat és megfigyeléseket tartottunk, fotóelemzést végeztünk, és szemantikus differenciált (Cséfalvay-Fischer 1990) vettünk fel, valamint ötszavas asszociációs tesztet végeztünk a település lakóival hozzáférési mintavétellel. Adatainkat – tekintettel a kis mintalétszámmra (N=50) - elsősorban kvalitatív módon elemeztük. Eredményeink alapján elmondhatjuk, hogy a válaszadók a településhez heterogén módon, de inkább pozitívan viszonyulnak. Ugyanakkor a település téri-társadalmi törésvonalait is látják, valamint problémaérzékenyek is.

Fotóinkon jellegzetes környezeti kommunikációs jelenségeket örökítettünk meg, beleértve a humán használat nyomait. A települést az elhelyezkedésében, a helyi társadalomban jelenlévő, és a funkciókkal kapcsolatos nyitottság-zártság dichotómiában is értelmeztük, utóbbira utal az előadás címe is.

A környezeti kommunikáció relevanciája a vidékkutatásban nem elhanyagolható - a személy-környezet-összeállítás (Kaplan 1983, magyarul Dúll 2002) figyelembevétele hasznos szempont lehet a rurális településfejlesztés tervezési fázisában.

Kulcsszavak: környezeti kommunikáció, ember és környezet, agglomeráció, Piliscsaba, megfigyelés

JEL kód: R10

Kisvárosok, a vidéki térségek központjai? (Somogy megyei esettanulmány)

Horeczki Réka

tudományos segédmunkatárs ; doktorjelölt

Magyar Tudományos Akadémia, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont

Pécsi Tudományegyetem, Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola

E-mail cím: horeczkireka@gmail.com ; horeczki.reka@krtk.mta.hu

Európa lakosságának 87%-a urbánus területeken él, a kisvárosi népesség kritikus tömeget képez (157,7 millió fő). Európában meghaladja a 69 ezret az 5000 lakos alatti kisvárosok száma, amelyek egyszerre mutatják a jóléti szuburbanizáció és a kényszer-visszaköltözés generálta népesség- és funkcióbővülés mintázatait. Magyarországon 2010 óta nem növekedett a városok száma (346 db), de a népességfogyás és kiköltözések miatt a kisvárosoké (30.000 fő alatti lakosságszám) mára elérte a 312 darabot. A kutatásaim során a célom: a dél-dunántúli térség három megyéjében a gazdasági, társadalmi és politikai életet erőteljesen befolyásoló kisvárosok hosszú távú fejlődésének törvényszerűségeit, sajátosságait és típusait feltárjam és bemutassam; a kisvárosok egyéni fejlődési jegyeit azonosítsam és csoportokba rendezzem. Az előadás során azt a kérdést vizsgálom, mely fejlesztési hatótényező érvényesült leginkább Somogy megyében, a megyei kisvárosoknál és térségükben. A várossá válás külső elvárások eredménye a megyében? A városhiányos térségekben kell(ene) 1-1 formális központ? Avagy külső hatások miatt indult el a fejlődés egy-egy településen? Gondolok itt az infrastruktúra fejlődésére, közigazgatás változására, urbanizációs hatásokra, gazdasági szerkezet átalakulására, stb. Esetleg belső hatótényezők a fejlődés mozgatórugói? Úgy mint, demográfiai változások, tevékeny közösségek, tradíció a kis- és kézműiparban stb. Célom az is, hogy elemezve a kisvárosok fejlődéstörténetét, megvizsgáljam, hogy valóban térségközponti, piacközponti funkciókat töltenek be.

Kulcsszavak: kisváros, városfejlődés, várostérség, gazdaságtörténet, Somogy megye

JEL kód: R11, R12, N94

Alföldi kisvárosok városimázs vizsgálata

Gera Anna

MA hallgató szociológia szakon

Eötvös Loránd Tudományegyetem, Társadalomtudományi Kar

geranna@windowslive.com

Tanulmányomban a településmarketing fő eszközét a települési imázst vizsgálom. A vizsgálatban szereplő alföldi kisvárosok területileg, népességszámban, hagyományokban is közel állnak egymáshoz, még is nagyon különbözőek. A problémák mellyel küzdenek sok esetben hasonlóak, ám a probléma mértéke eltérően jelenik meg a településeken, így a problémákra adott válasz a városvezetéstől is eltérő. A települések IVS, ITS, és önkormányzati weboldaluk elemzése, a városi szervezésű rendezvények összegyűjtése során megállapítható volt, hogy az alföldi városok szándékolt imázsa jelentős különbségeket mutat. Némelyik városban komoly hangsúlyt kap a településmarketing az IVS-ben, meglátszik a honlapon, továbbá a városvezetők logóval és jelmonddal látják el a várost. Más városokban viszont abszolút nem jelentős a marketing tevékenység, az imázs-építés. A nem szándékolt imázs feltárását az online média megjelenés alapján valósítottam meg. Az elemzés során, a szándékolt imázshoz hasonlóan, kiderült, hogy az alföldi kisvárosok ebből a szempontból sem alkotnak homogén csoportot. Bár a településeken más fontos problémákkal küzdenek, mint az elvándorlás, munkanélküliség, leromlott infrastruktúra stb., még is azt mondhatjuk, hogy igen is érdemes ezekkel az eszközökkel foglalkozni. A vizsgált városokban rengeteg lehetőség rejlik, de nem lehet rájuk sémát húzni. Helyhez kötötten kell meghatározni az arculati elemeket.

Kulcsszavak: városimázs, településmarketing, Alföld, városverseny, kisváros

JEL kód: Z33

A Szigetköz térség turisztikai regionális ereje és lehetőségei

Kupi Marcell

PhD-hallgató

Széchenyi István Egyetem, Regionális-és Gazdaságtudományi Doktori Iskola

kupi.marcell@sze.hu

A Szigetköz térsége kiemelkedő regionális jelentőséggel bír a tájegységre jellemző természeti környezet, földrajzi elhelyezkedés, valamint a benne rejlő turisztikai erő miatt egyaránt. A tanulmányban a Szigetközre irányuló idegenforgalmi helyzetelemzés során meghatározásra kerülnek az említett térség turisztikai jelentőséggel rendelkező települései, valamint azok kialakult gócszerepének tényezői, mint például az idegenforgalmi adók eltérései, a szálláshelykapacitás növekedése, a vendégforgalom korábbi 3 éves adatainak összehasonlítása, az átlagos tartózkodási idő stb.

Primer eredményekként a Szigetköz turisztikai ereje – mint például a víziturizmus erősödése, a kereslet bővülése – és kihívásai is – mint például a szemetelés problémája, a szolgáltatások nem megfelelő kidolgozottsága - egyaránt mérésre kerültek. A turisták motivációit és preferenciarendszerüket vizsgálva klaszteranalízis során, meghatározásra kerültek a fő fogyasztói csoportok. Az adatok alapján három különböző klasztert lehet elkülöníteni: „a természetbúvárokat”, és a „a vízitúrák felfedezőket”, mint két pozitív klasztert, és negatív klaszterként a „helyi kirándulókat”.

Kulcsszavak: regionális turizmus; turizmus; Szigetköz; turisztikai erő

JEL: Z32

Közfoglalkoztatás a Sellyei járásban – egy empirikus kutatás tapasztalatai

Pulszter Zsuzsanna

PhD-hallgató

Pécsi Tudományegyetem, Interdiszciplináris Doktori Iskola

pulszter.zsuzsanna@gmail.com

Résztvevő megfigyelés keretében 2013-ban kezdtem foglalkozni a közfoglalkoztatottak helyzetével és a közmunka szerepével a dél-baranyai Ormánság egy törpefalujában, Markócon. 2016-tól a markóci közfoglalkoztatási program érikus szempontú vizsgálatát kiszélesítve a Sellyei járás több településén (elsősorban Sellye, Bogdása, Drávafok, Markóc, Kákics, Okorág, Marócsa, Drávaiványi) végzek terepmunkára alapozott néprajzi–antropológiai kutatást, továbbra is érintve a munkanélküliség és közfoglalkoztatás témaköröket. A térség statisztikai mutatóit tekintve hazánk második leghátrányosabb helyzetű területe, a lakosság jelentős része kedvezőtlen szociokulturális adottságokkal rendelkezik és alacsony jövedelemszinten él. Mivel „valódi” munkahelyek híján évtizedek óta a közfoglalkoztatás jelenti a környék legnagyobb foglalkoztatási potenciálját, a járásban országos viszonylatban is kiemelt jelentősége van a közfoglalkoztatási programoknak – éppen ezért a téma relevanciája okán a közfoglalkoztatásnak a térségben betöltött szerepét, a kialakult helyzet okait, a közfoglalkoztatás gyakorlati megvalósulási módjait, a Sellye környéki közmunkások munkaerőpiaci helyzetét és általam megismert életvilágaikat kívánom ismertetni.

Kulcsszavak: Dél-Baranya, Ormánság, vidéki társadalom, közfoglalkoztatás, munkanélküliség

JEL kód: Z13

A részvétel és a kommunikáció fontossága a megfelelő természeti erőforrás-gazdálkodásban

Sallee-Kereszturi Barbara
humánökológus, oktató-tanácsadó
BARKE Iris Kft.
mail@barke.hu

A fenntartható regionális fejlődés érdekében elengedhetetlen, hogy elemezzük és értékeljük a környezethez kapcsolódó folyamatokat és az egyes társadalmi-gazdasági helyzeteket. A természeti erőforrások készleteit feltáró és felhasználásukat monitorozó tevékenységek adatai egy adott térségben, pl. védett területeken, információt nyújthatnak ehhez a feladathoz, melyeken naprakész tervezési és irányítási döntések is alapulhatnak. Sajnálatos módon azonban ez az adattár gyakran úgy kerül intézmények, hatóságok kezébe, hogy a helyi közösségek nem férhetnek hozzá. Ez azon civil és politikai szereplők részére is komoly kihívást jelent, akik a régióban a fenntarthatóság felé vezető változásokat szeretnék elérni. Pedig ezen adat-források felhasználása ösztönző hatással lenne társadalmi-gazdasági tevékenységekre, sőt befolyásolhatná a helyi lakosok és látogatók életminőségét is.

A természeti erőforrások használatának közösségen alapuló modellje (CBNRM) kézhez álló eszköz, mert képes összekapcsolni a környezetvédelem előnyeit a vidéki közösségek gazdasági fejlődésével. Mindazonáltal ez a modell még mindig számos kihívással bír, például azzal, hogy miként építsünk tartós hidakat a környezetet és a társadalmat-gazdaságot befolyásoló tényezők közé miközben motiválni szeretnénk a helyi résztvevőket a saját ökológiai, ökonómiai és társadalmi jólétük elérésében.

Példák mutatják - így hazánkban a Balaton-felvidéken is -, hogy amennyiben fenntarthatóbbá szeretnénk tenni a természeti erőforrások felhasználását, a hagyományos ágazati környezetvédelmi tervezésnek és irányításnak nemcsak az ökoszisztéma degradációjának megakadályozására kell jobban összpontosítania, hanem egyúttal a helyi (mező-)gazdasági szereplők, döntéshozók és lakosok részvételére és a velük folytatott kommunikációra is. Ez ugyanúgy magába foglalja helyi hátterük, társadalmi helyzetük és jövőbeni érdekük jobb megértését, mint a tájékoztatás és kommunikációs jó gyakorlatok alkalmazását valamennyi érdekcsoport felé.

Kulcsszavak: erőforrás gazdálkodás, természetvédelem, fenntarthatóság, vidéki fejlődés, társadalmi részvétel

JEL kód: Q01

A kötőtpályás közösségi közlekedés szerepe Budapest észak-keleti agglomerációjának múltjában és jelenében

Erdei Attila

PhD-hallgató

Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

erdei1974attila@gmail.com

A közösségi közlekedési rendszerek fő funkciója a mobilitás. Ezzel lehet biztosítani a versenyképességet, a megfelelő életminőséget és a kohéziót a társadalom számára.. A közlekedési rendszerek legfőbb szereplői az utasok, a szolgáltatók, illetve a döntéshozó, hatósági szerepet betöltő szervezetek (pl. állam, önkormányzatok, szakhatóságok).

Budapest agglomerációjának észak-keleti szegmensét ma és a múltban is sűrűn behálózzák a vasúti és HÉV pályák.

Budapest agglomerációjának közlekedési térképét tanulmányozva jól látható a gödöllői HÉV vonal, és az azzal szinte hurkot képező vasútvonal, amely a MÁV 80a számú, 2 vágányú, villamosított fővonala (Budapest-Hatvan).

A helyiérdekű vasutak történetét áttekintve felfedezhetjük további vonalak létezésének bizonyítékait, amelyek egykor szintén jelentős hatással voltak a régió gazdasági, társadalmi fejlődésére.

Kutatásomban vizsgálom, hogy milyen hatásai voltak/vannak a kötőtpályás közlekedési rendszereknek a budapesti agglomeráció ezen részének fejlődésére.

Kulcsszavak: helyiérdekű vasút, kötőtpályás közlekedés, regionális vonalak, szállítás, közlekedés

JEL kód: R41, R11, R12

A civil szféra jelenléte, működése és a társadalomra gyakorolt hatása Törökszentmiklóson

Baka Flóra

MA hallgató regionális és környezeti gazdaságtan szakon
Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
florabaka97@gmail.com

Kapás György

MA hallgató regionális és környezeti gazdaságtan szakon
Szent István Egyetem, Gazdaság és Társadalomtudományi Kar
hukapas@gmail.com

A gazdaságban és a társadalomban a civil szektort olyan rétegnek tekintik, mely önállóan kezdeményező személyek alkotta, közös célok érdekében létrehozott szerveződések rétege. Általában fő célként jelenik meg a közjó elősegítése a társadalmi közösségek számára.

Munkájuk és tevékenységük szervesen beépül és hatással van a gazdasági folyamatokra, a társadalmi problémákra egyaránt. Kulcskérdés, hogy az általuk gyakorolt hatások pozitívan befolyásolják-e a közösség fejlődését.

Jelen kutatás célja egy etnikailag összetett és társadalmi problémákkal rendelkező településen, Törökszentmiklóson megvizsgálni a civil társadalom működését, s az általuk kifejtett hatásokat a helyi közösség életében. Primer és szekunder kutatások révén feltérképezzük a jelenlegi kezdeményezéseket, azok céljait, módszereit és eredményeit. Megvizsgáljuk, hogy munkájuk hogyan segíti elő a társadalmi felzárkóztatást, és az egyes csoportok együttélésének javítását. A problémák feltárása és elemzése mellett a tanulmány javaslatok megfogalmazásával kíván hozzájárulni azok jövőbeni kezeléséhez.

Kulcsszavak: Törökszentmiklós, településfejlesztés, civil szféra, gazdaság, társadalom

JEL kód: R19

Határ- és törésvonalak sztereotípiákkal falvakban

Nagyné Dr. Molnár Melinda

egyetemi docens

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Nagyne.Molnar.Melinda@gtk.szie.hu

Egy település lakói az egyes településrészekről a saját maguk által megélt, vagy mások által tapasztaltak alapján véleményt formálnak. Az adott településrészeiről való vélekedést befolyásolhatja például a személyes kötődés, a szubjektív értékrendszer, a településrészhez kapcsolódó személyes emlék, vagy egyszerűen csak egy élmény. Egyes településrészekhez a lakók bizonyos tipikus jegyeket kapcsolnak, például arra vonatkozóan, hogy azt a környéket kik lakják, milyen a házak állapota, barátságos, vagy lepusztult-e a környék. A települések tehát nem homogén terek, hiszen az itt élők mentális térképén a településeket törésvonalak osztják darabokra, melyek megítélése sztereotípiákból épül fel. Az előadás célja bemutatni néhány példán keresztül a törésvonalak működését, és azt, hogy milyen sztereotípiák jelenhetnek meg a mentális térben az egyes településrészekről.

Kulcsszavak: mentális térkép, társadalmi törésvonalak, szubjektív értékrendszer, tér-érték, határ

JEL kód: R58

**A kárpátaljai mikrovállalkozások fejlődésének elemzése, összefüggésben az Egán Ede
Gazdaságfejlesztési Program megvalósulásával**

Pataki Gábor

óraadó tanár, kutató

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Gazdaságtudományi Tanszék

patakigabor83@gmail.com

Ukrajnán belül különleges térségnek számít mind gazdasági, mind társadalmi, mind természetföldrajzi, valamint etnikai szempontból is Kárpátalja. Az ország általános politikai, gazdasági hangulata és sajátos jogalkalmazása rányomja a bélyegét erre a megyére is. Viszont az egyezőségeken kívül különbségek is vannak, melyek lecsapódnak a vállalkozói szerkezet karakterén is.

A kárpátaljai vállalkozói szférának egy részét kívánom az alábbi tanulmányban elemezni. A szempontjaim szerint Ukrajna nyugati határaihoz közel lévő, rurális térség mikrovállalkozásait, azaz azokat az agráriumhoz köthető őstermelő, egyéni vállalkozókat kívánom értékelni, akik döntően a magyar etnikumhoz tartoznak. E vállalkozásoknál jellemző az alacsony tőkeszerkezet, az alacsony technológiai színvonal, a termékek feldolgozottsági szintjének az alacsony foka – tehát adódik a csekély mértékű jövedelmezőség biztosítása. Ebbe a status quo állapotba szólt bele a magyarországi támogatáspolitikai, ugyanis létre jött az Egán Ede gazdaságfejlesztési program. A támogatások kis összegű fejlesztések formájában indult 2016-tól és napjainkban is tart. A kutatás alapja egy kérdőíves felmérés volt kárpátaljai magyar gazdák és vállalkozók között. Ez alapján kívánom ismertetni, hogy milyen jellegű változás valósult meg a régió eszközellátottságban, helyi gazdaságra gyakorolt általános és vállalkozás-specifikus állapotában, miként segíti a hatékonyságjavulást és a jövedelemtermelő képesség növekedését a célközönségnél.

A jelenlegi Kárpátalja határmenti térsége mindig is periféria jelleget viselt magán. A tanulmányban bemutatásra kerül, hogy ezt a sajátosságot miként érdemes helyesen értékelni és a jövőbeni hasznosítani abból a célból, hogy javuljon a térség megtartó ereje és csökkenjenek az elvándorlás gazdasági okai.

Kulcsszavak: mikrovállalkozás, KKV, vidéki, gazdaságfejlesztés, Kárpátalja

JEL kód: R110

A hitelszövetkezetek gazdaságélénkítési szerepe Kárpátalján

Dr. Bacsó Róbert

egyetemi docens, tanszékvezető

II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Gazdaságtudományi Tanszék

bacho.robert@gmail.com

A hitelszövetkezetek fontos szerepet játszanak a regionális gazdaság fejlődésében, kiemelten a mikro- és kisvállalkozások gazdasági tevékenységének finanszírozásában. A hitelszövetkezet az egyik oldalról magában foglalja a pénzügyi intézmények jellemzőit, másrészt mint a szövetkezet különleges formája, szövetkezeti sajátosságokat visz be és pénzügyi szférában.

Területi működésüket tekintve Ukrajnában a hitelszövetkezet két fajtája létezik – regionális illetve nemzeti státusszal rendelkezők, melyek minőségileg különböző megközelítést igényelnek az állami szabályozás részéről. A cikkben összehasonlító elemzésre került a kárpátaljai és ukrainai hitelszövetkezetek működése mely alapján kimutatható, hogy a kárpátaljai hitelszövetkezetek minőségileg magasabb mutatókkal rendelkeznek. A hitelszövetkezetek működése pozitív hatással bír a régió szociális és a gazdasági fejlődésére. A befolyásuk azzal köthető össze, hogy elválaszthatatlan részeivé váltak a modern piaci alapokon működő gazdasági folyamatoknak és pénzügyi forrásokkal biztosítják a kevésbé vagyonos, legfőként falvakban élő lakossági réteget.

Kulcsszavak: hitelszövetkezet, pénzügyi, gazdaságfejlesztés, Kárpátalja, KKV

JEL kód: R110

Az alpinfrastruktúra és az iparági közös kapcsolata

Duczon Árpád

PhD-hallgató

Pécsi Tudományegyetem, Gazdálkodástani Doktori Iskola

arpad.duczon@gmail.com

Pisano és Shih 2012-ben megjelent tanulmányában iparági közösnek (industrial commons) nevezi a beszállítók, vetélytársak, vevők, szakképzett munkaerő, egyetemek és infrastruktúra olyan kritikus tömegét, melyek egy iparágba tartoznak és egy adott földrajzi egységen belül helyezkednek el. Az alapvetően amerikai viszonyokon alapuló modell nem vette figyelembe, hogy a világ más részein nem tudott olyan organikusan fejlődni a gazdaság, mint náluk. Tipikus példa erre Kelet-Közép-Európa, ami mindig kisebb-nagyobb lemaradásokkal tudta csak követni a világpiaci eseményeket. Ilyen értelemben fontos lehet a kérdés, hogy van-e lehetőség arra, hogy egyes államok mesterségesen pótolhassák ezeket a tényezőket, maguk hozva létre azokat.

Az egyik legfontosabb és leginkább látványos elem az alpinfrastruktúra, amit minden állam igyekszik fejleszteni. A különböző közlekedési útvonalak – legyen az vasút, vízi út vagy autópálya – megléte dönthet egy település és egy vidék sorsáról, hiszen aki abból kimarad, az elesik annak esetleges hasznából. Hipotézisünk szerint a térségben a „tyúk vagy a tojás” helyzet áll elő: az állam maga döntheti el, hogy az iparági közösből melyiket kívánja fejleszteni. Magyar példákon keresztül pedig tökéletesen be lehet mutatni, hogy mit is jelenthet az alpinfrastruktúra megléte és hiánya, illetve az ezt feloldani kívánó intézkedések mögött milyen politikai döntések húzódnak meg.

Kulcsszavak: iparági közös, alpinfrastruktúra, Kelet-Közép-Európa, területfejlesztés, iparfejlesztés

JEL kód: O18, R11, R58

Szociális szolgáltatások helyzete a leszakadó térségekben

Dr. Bogárdi Tünde

egyetemi tanársegéd

Eszterházy Károly Egyetem; Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

bogardi.tunde@uni-eszterhazy.hu

Előadásom célja annak vizsgálata, hogy a hátrányos helyzetű térségek számos problémával küzdő helyi társadalmának ellátása milyen kihívások elé állítja a szociális ágazatban dolgozó szakembereket. Kutatásom során feltárom, hogy a belső perifériális térséghez tartozó Hevesi járás köznevelési intézményeiben a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyerekek, fiatalok száma/aránya, az egyes településeken a veszélyeztetett és védelembe vett gyermekek száma/aránya, illetve a családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatás településszintű elérhetősége miként változott az elmúlt évtizedben. Mindezek mutatók időbeli változásának nyomon követése indokolt, mert a térbeli és társadalmi szempontból egyaránt marginális helyzetben lévő települések és csoportok esetében kiemelt figyelemmel kell kezelni a mélyszegénységben élő gyermekek sorsát, hiszen professzionális segítség nélkül sem esélyük, sem reményük nincs a minőségi életre. Rámutatok azonban arra is, hogy a helyi humán (legfőképp oktatási és szociális) ellátórendszer – mely feladata lenne e hátrányok kompenzálása – optimális működéséhez, az eredményes munkavégzéshez sok esetben a személyi (és amiről nem állnak rendelkezésünkre statisztikák, a tárgyi) feltételek sem megfelelőek.

Kulcsszavak: hátrányos helyzetű térség, periféria, szociális szolgáltatások, gyermekvédelem, szegénység

JEL kód: I32

Rurális térségek népességvonzó hatása

Urbánné Malomsoki Mónika

tanszéki mérnök

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

Urbanne.Monika@gtk.szie.hu

A rurális térségek egyik komoly problémája a népesség megtartása és vonzása. Magyarország településeit vizsgálva láthatjuk, hogy ez a probléma halmozottan jelentkezik az ezer fő alatti településeken. Vizsgálatom ezeken a településeken valósult meg strukturált interjú keretén belül. Több tényező mellett górcső alá vettem a települések értékeit, problémáit, azokat a tényezőket, melyek véleményem szerint meghatározóak abban, hogy a település meg tudja-e tartani népességét, illetve vonzó tud-e lenni a más településeken élők számára. Kérdésként merül fel, hogy a 2019 tavaszán meghirdetett falusi CSOK hogyan hat majd ezekre a településekre? A pénzügyi támogatás helyben tudja-e tartani a fiatalokat, esetleg vonzó környezetet tud majd biztosítani az odatelepedéshez?

Vizsgálatomban 88 db ezer fő alatti település 152 megkérdezettjének véleményét mutatom be. A megkérdezések 15 hónap alatt zajlottak, mely eredményeként egy a hazai apró- és kistelepülések 5 százalékát elértem.

Rávilágítok azokra a tényezőkre, melyek befolyással bírnak a letelepedésben, illetve bemutatom, hogy a vizsgált települések elvándorlási tényezők alapján csoportosítva milyen azonosságokat és különbségeket mutatnak.

Kulcsszavak: apró és kistelepülések, népességmegtartás, települési értékek, letelepedés

JEL kód: O15

Bevásárló közösségek a magyar városokban

Kápolnai Zsombor

PhD-hallgató

Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

kapolnaizsombor@gmail.com

A rövid ellátási lánc világszerte egyre inkább felértékelődik. A 21. században is fontos szempont a vásárlók egyes rétegeinek, hogy személyesen is ismerjék az általuk fogyasztott élelmiszerek és egyéb termékek eredtét illetve azok készítőit. Ezen speciális vásárlói igényeknek felel meg a Nyugat-Európában már évtizedes múltra visszatekintő bevásárló közösség mozgalom. A bevásárló közösség Magyarországon egy évtizede vannak jelen. A bevásárló közösségek terjedése a helyi termékek iránt az utóbbi évtizedben jelentősen megnövekedett érdeklődéssel összhangban ment végbe. Ez a vásárlási forma a kapcsolatot teremt a termelők és a vevők között, azonban fontos szempont, hogy nem egy kereskedelmi egységről, hanem egy környezettudatos közösségről beszélünk. Előadásomban a bevásárló közösségek működésének jellemzőivel, valamint alapvető területi szervezettségük jellemzőivel kívánok foglalkozni. A kutatás során a szakirodalmi források összegyűjtése és rendszerezése mellett, résztvevő megfigyelést, tartalomelemzést és interjúk készítését végeztem el.

Kulcsszavak: bevásárló közösség, helyi termék, rövid ellátási lánc

JEL kód: R11

Megélhetési lehetőségek a 21. század magyar falvaiban – esettanulmányok

Balázs-Legeza Borbála

Néprajzkutató muzeológus; Phd-hallgató

Szabadtéri Néprajzi Múzeum; Debreceni Egyetem, Történelmi és Néprajzi Doktori Iskola

legeza.borbala@gmail.com

Előadásomban a jelenkori megélhetési lehetőségeket igyekszem bemutatni néhány magyarországi településen, a 2018-2019-es helyszíni terepmunkáim során szerzett tapasztalatok alapján. Jelen kutatás szerves része a doktori kutatásomnak, mely a magyarországi falvak megélhetési helyzetét vizsgálja az 1920-2020 közötti időszakban. Egyénektől vett példákkal dolgozom: tehát az adott megélhetési palettát vizsgálom, mely a település számára elérhető, illetve hogy a település vezetése és lakosai melyeket választják, és mely irányba indulnak el a lehetőségek közül.

Az országos tendenciákat is tekintve három fő szempont körvonalazódik, melyek meghatározói egy mai település boldogulásának:

1. Helyi, településen belüli megélhetési lehetőségek: helyben működő üzemek, vállalkozások, szolgáltatások, illetve ide tartozik a mezőgazdasági megélhetés mai helyzete is.
2. Városok közelsége: a közeli városok munkahely-ellátottsági szintje, mely napi ingázással megoldható.
3. Közfoglalkoztatás: a 2010-es évek elejétől igen nagy arányban ez jelenti a falusi lehetőségeket, amely valójában nem egy igazi munkahely, hanem egy ideiglenesnek szánt megoldás, de sok esetben nehéz továbblépni belőle.

Az itt bemutatott esettanulmányokból kaphatunk egy részleges képet a mai magyar helyzetről, a problémákról és megoldási lehetőségekről egyaránt.

Kulcsszavak: falusi megélhetés, 21. század, mezőgazdasági megélhetés, falusi vállalkozások, közfoglalkoztatás

JEL kód: Z13

A növénytermesztés kutatási eredményeinek hasznosulása Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

Takács István

PhD-hallgató

Debreceni Egyetem,

Kerpely Kálmán Növénytermesztési és Kertészeti Tudományok Doktori Iskola

taktamist@gmail.com

A mezőgazdaság a legjelentősebb emberi tevékenység, mint környezetátalakító, mint most fennálló civilizációs életformánk alapjaként. Egyidős az emberiség írott történelmével, ami idő alatt a mezőgazdaság átformálta a világot.

Napjaink kihívása, hogy csökkenő termőföld méret mellett egyre több embert kell ellátni élelmiszerrel. A táplálkozási szokások is átalakultak az elmúlt évtizedekben (Pepó, 2005).

A magyar mezőgazdaság leginkább így jellemezhető. „Magyarországon a legjelentősebb természeti kincs a mezőgazdasági termelésre való képesség, az ilyen adottságok összessége” (Csete - Láng, 2005). A mezőgazdaság adottságai (szaktudás, földminőség, agrárstruktúra, éghajlati és domborzati viszonyok, hagyományok, humántőke színvonala) nemzetközi összehasonlításban vizsgálva is jelentős (Romány, 2002; Huzsvai, 2006). Elsődleges a fejlett országokhoz hasonlóan a fenntarthatóságnak megfelelő, minőségorientált, környezet és tájvédelmet biztosító, vidékfejlesztést és szociális-társadalmi elvárásokat előtérbe helyező fejlődés (Nagy-Kith, 2014; Antal, 2005) melyeket a gyorsan változó gazdasági - természeti környezet, technológiai tudástranszfer és a demográfiai változások állandó gazdasági és társadalmi paradigmákat von kétségbe (Dinya, 2018)

A mezőgazdaságnak, mint termék előállító és értékteremtő tevékenységnek különleges szerepe van a magyar gazdaság szerkezetében és egész teljesítményében. A jelenségeit, folyamatait és trendjeit alapvetően befolyásolja, illetve meghatározza, mind az élelmiszer termelés, mind a környezetvédelem oldaláról. A mezőgazdaság és a regionális fejlesztés rendszerszemléletben vizsgálható (Sinóros-Szabó, 2012).

A mezőgazdaság az emberiség kérdése. Olyan súlyos problémák feszítik, mint a népességgrobbanás, erőforrásválság, élet és munkahelybiztosítás a vidéki térben. Valamint az ökológiai sokféleségét, optimalizálás melletti természeti erőforrás megőrzése rövid és hosszútávon is.

Tanulmányomban ezt a problémakört szeretném feltárni, erre keresek és javaslok megoldásokat.

Kulcsszavak: növénytermesztés, rendszerszemlélet, társadalom, gazdaság, természet

JEL kód: Q10

Városközpont és periféria valósága Cegléden

Szűcs Réka

BSc hallgató gazdasági- és vidékfejlesztési agrármérnök szakon
Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
recka96@gmail.com

Urbánné Malomsoki Mónika

tanszéki mérnök

Szent István Egyetem Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar
Urbanne.Monika@gtk.szie.hu

Cegléd Pest megye délkeleti részén elhelyezkedő járásközpont város. Annak ellenére, hogy Cegléd népessége közel 36.000 fő, a település egyes perem területei, illetve a település külterületén található lakóingatlanok jelentős része nem biztosítja a városi életkörülményeket. Kiemelt figyelmet érdemel, hogy egy településen belül milyen mértékű különbségek lehetnek a központi terület és a szegregálódó településrészek között. A város központja egy jól fejlett, a mezővárosokra jellemző térszerkezettel és adottságokkal rendelkező egység. Az elmúlt években jelentős felújításokon esett át, jelen vannak azok a szolgáltató egységek, melyek a város lakosságát kielégítik. A település szegregálódó és szegregációval sújtott területein már más a helyzet. Kedvezőtlenek az életkörülmények, rossz az ellátó rendszer, az úthálózat, alacsony a biztonságérzet.

A vizsgálat célja a belső terület és külső perem területek helyzetfeltárása és vizsgálata, a szegregátumokban élő népesség életkörülményeinek feltérképezése, bemutatása. A primer kutatás keretében interjú, strukturált interjúk és kérdőívvel való vizsgálat valósult meg, továbbá a szegregátumokban megfigyelésen alapuló vizsgálat, fotódokumentációs kiegészítéssel.

A kutatás választ keres arra, hogy hogyan lehetne feloldani a városon belüli település fejlettségbeni különbségeket.

Kulcsszavak: Cegléd, szegregátum, centrum, periféria, életkörülmények

JEL kód: O18

Nemzedékek közötti igazságosság: egy kesztölci döntés hosszútávú következményei

Nyíró András

PhD-hallgató

Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tanulmányok Doktori Iskola

andras.nyiro@gmail.com

Esztergom két kis szomszéd települése, Kesztlőc és Dorog a XIX. század végéig kimaradt az ipari fellendülésből. A helyzet akkor változott meg, amikor a környékbeli szénbányák tulajdonosainak lobbizására elkezdtek tervezni a Budapest-Dorog vasútvonalat. A kesztölci gazdák az 1890-es évek elején ellenálltak a vasútnak, a bányának, nem adták el a földjeiket a vasúttársaságnak. Ugyanebben az időben megakadályozták azt is, hogy szén után kutassanak, bányát nyissanak Kesztlőcön. A helyi közösség megmutatta az erejét: „a föllázított nép megrohanta a községházát. Megtámadták az előjárókat is. Azokat, kik földjeiket a bánya-társulatnak eladták, a községházához hurcolták és arra kényszerítették, hogy az eladást vonják vissza. A szolgabíró kénytelen volt katonaságot kérni, mert a személy- és vagyonbiztonság nagy mérvben veszélyeztetve volt. Esztergomból 60 katona éles töltséssel, gyorsított menetben a lázadás elfojtására Kesztlőcre ment.” (Lázongó község, 1894. 08. 14.)

A gyenge minőségű kesztölci föld nem tartotta el a lakókat, így az 1920-as, 30-as években az egykori tiltakozók gyerekei, unokái kénytelenek voltak naponta kétszer 5 kilométert gyalogolni a dorogi bányáig. 1938-ban Osváth Andor így írt erről: „Kesztlőc férfitlakosságának közel 50%-a a dorogi bányában van foglalkoztatva s ezek 14 éves korukban munkába állnak, ami egészségükre és fejlődésükre igen káros hatással van, sok a tüdővész, a korai agg és rokkant. A bányába járók naponta gyalog teszik meg az 5 km-es utat (kocsiút nem vezet a bányához) s így napi munkájukhoz meg 10 km-es fárasztó gyaloglás is járul.” A sikeres tiltakozásnak az lett a hosszútávú következménye, hogy a falunak a mai napig nincs vasútállomása, és csak 1970-ben nyitották meg a Lencsehegyi bányát Kesztlőc mellett.

A kesztölci gazdák a XIX. század végén olyan döntést hoztak, ami nemzedékekre meghatározta az utódaik életét. Ezt akkor nem láthatták, a rövidtávú következményeket tudták akkor mérlegelni.

Kulcsszavak: térségi kapcsolatok, úthálózat, vidékfejlesztés, fenntartható fejlődés, nemzedékek közötti igazságosság

JEL kód: 015

A rövid élelmiszerláncsal kapcsolatos fogyasztói elvárások és termelői lehetőségek vizsgálata

Antal Sándor

BSc hallgató mezőgazdasági mérnök szakon

Eszterházy Károly Egyetem, Agrártudományi és Vidékfejlesztési Kar

(Agrártudományi és Környezetgazdálkodási Intézet, Gyöngyös)

s.antal@invitel.hu

Dr. Vincze Judit

egyetemi adjunktus

Eszterházy Károly Egyetem, Agrártudományi és Vidékfejlesztési Kar

(Agrártudományi és Környezetgazdálkodási Intézet, Gyöngyös)

vincze.judit@uni-eszterhazy.hu

A helyi termékekkel kapcsolatos fogyasztói és termelői igények kielégítésére nyújt megoldást a Rövid Ellátási Lánc (REL), melynek pozitív hatásai nem csak az ellátásban, hanem a fenntarthatóságban és a vidékfejlesztésben is jelentkeznek. A REL és benne a Közösség által Támogatott Mezőgazdaság (KTM), a helyi közösség szervezeti erejével és elkötelezettségével, képes a helyi környezet élhetőségének javításában, fenntartásában és fejlesztésében fontos operatív feladatot ellátni. Hazánkban a Vidékfejlesztési Program keretében hozták létre a Rövid Ellátási Lánc Tematikus Alprogramot. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a vártnál kevesebb gazdaság választja ezt a lehetőséget termékei értékesítésére. Az alprogram indításának ellenére, jelenleg a REL nyújtotta lehetőségek kihasználatlanok mind a termelői, mind a fogyasztói oldalon. A tanulmányban ennek a kihasználatlanságnak a fontosabb okait vizsgáltuk.

A szekunder kutatás során, a már működő REL csatornákat körbevevő gazdasági és demográfiai jellemzőket tártuk fel. Az egyes jellemzők között sztochasztikus kapcsolatokat kerestünk.

A termelői mélyinterjúk során a REL és a KTM szervezetek jellemzőinek ismertségét mértük. Az interjúk során olyan ökonómiai -, jogi -, logisztikai -, marketing -, valamint (agrár)termelési jellemzőket vizsgáltunk, amelyek a REL hatékony működését alapvetően befolyásolják.

Fogyasztói oldalon azokat az elvárásokat tártuk fel, melyek lényegi információval szolgálhatnak a REL helyi fejlesztési terveinek kidolgozása során. Meghatároztuk azokat az alapvető fogyasztói igényeket, melyek megismerése segíti a termelői oldalt a REL-hoz történő csatlakozásban és eredményes működésben.

A tanulmány vizsgálatainak eredményeit a probléma-fa, cél-fa struktúrában összegeztük. A probléma-fa, cél-fa struktúra alapján következtetéseket vontunk le a REL jelenlegi működéséről, valamint a cél-fa struktúra alapján megfogalmaztuk javaslatainkat a hatékonyság növelésére.

Kulcsszavak: rövid ellátási lánc (REL), közösség által támogatott mezőgazdaság (KTM), helyi termék, fogyasztói elvárások, termelői mélyinterjú.

JEL-kód: Q13

A mezőgazdaság jelentőségének vizsgálata Bagon

Demeter Petra

MA hallgató vidékfejlesztési agrármérnök szakon

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

demeterpetra94@gmail.com

A Gödöllői dombság keleti oldalán, a Galga völgyében helyezkedik el a falvak sorában Bag. A Pest megyei település életében olyan átalakulás ment végbe az elmúlt évszázadok alatt, mely mennyiségi és minőségi változásokat egyaránt tartalmaz. Az elmúlt években jelentősen növekedett a népesség száma, ezzel párhuzamosan zajlott le az agrármegélhetés háttérbe szorulása is, mint minőségi változás. A település gazdaságtörténetének áttekintése lehetőséget ad közel három évszázad változásainak bemutatására. Milyen hatással volt az itt élők életére a feudális, jobbágyi gazdálkodás, miként alakult az árutermelés? Milyen állandó mozzanatok figyelhetőek meg az évek során a folyamatokban? Hogyan alakította a településen a gazdálkodást a körülményekhez való rugalmas alkalmazkodás, milyen hatást gyakorol Pest közelsége az árufelvásárlásra? A tanulmány célja, hogy bemutassa Bag mezőgazdaságát, hogy az agrárszektor milyen mértékben képes igazodni a megváltozott igényekhez. A kutatás primer és szekunder adatokra egyaránt támaszkodik.

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, mezőgazdaság, földhasználat, mezőgazdasági termelés

JEL kód: Q15

Az ipariális szektor területi meghatározásai a hazai hivatalos jogszabályokban és dokumentumokban

Gubacsi Franciska

PhD-hallgató

Szent István Egyetem, Enyedi György Regionális Tudományok Doktori Iskola

gubacsi.franciska@phd.uni-szie.hu

Világunkban az elmúlt évtizedek gyökeres változást hoztak a gazdaságban, ezzel együtt az ipari szektorban is. A technológiai fejlődés újabb kihívások elé állította az egyes országokat és termelési egységeket. Az egyes területek fejlődése eltérő volt, s a megváltozott termelési arculatok átalakították a korábbi területi tendenciákat. Hazánk szocialista évtizedekben megalkotott ipari struktúrája mára teljesen eltűnt. Ezzel együtt új meghatározó ipari gócpontok és területek alakultak ki leginkább a gépipari fejlesztések mentén (északnyugati – délkeleti terjedési irányban).

Az új gazdasági együttműködések és folyamatok Magyarországon is életre hívták az új típusú fogalmak és keretek (pl. ipari parkok) megalkotását állami szinten, ugyanakkor továbbra is megtalálhatóak azok az építmények, egységek, térségek, amelyek korábbi funkciójuk miatt ipari kötődéssel rendelkeznek (pl. barnamezős területek). A számos változás követése nem egyszerűen csak gazdasági folyamatokkal írható le, hanem fontos hogy szabályozott formában is megjelenjen a hivatalos jogszabályokban és forrásanyagokban, hiszen ekkor teremthetőek meg a keretfeltételek. Kutatásomban a magyar ipariális szektor területi meghatározásait vizsgálom régi és új típusú komponens-leírásokkal. Erre azért is van szükség, hiszen a meghatározások nem minden esetben pontosak, különböző értelmezésben jelenhetnek meg.

A szektorhoz kötődő területi vonatkozások sokszínűek, hiszen figyelembe kell venni ez esetben a jogszabályokat, a hivatalos forrásokat, a témában íródott szakirodalmat, a területi tervezés folyamatait. Jellemző a meghatározások használatára az eltérő kontextus, és egy egységre több fogalom használata is. Néhány esetben a területi lehatárolás nem egyértelmű, és hatással bír a lokális folyamatokra és tényezőkre.

Kulcsszavak: területi meghatározás, jogszabály, ipar, gazdaság
JEL kód: P25; R58

Szigetmonostor az ékszerdoboz

Kasza Zsolt

PhD-hallgató

Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola

kaszazsolt@gmail.com

Az adottságok azok, amik meghatározzák Szigetmonostor település ékszerdoboz jellegét.

2017. szeptember 9. én Szigetmonostoron A Saját sorsunk – A jövő önmenedzselése Own fate – Self-managing the Future konferencia dolgozta fel a fenntarthatóság témakörét Szigetmonostoron, köztük az ékszerdoboz jelleg fenntarthatóságát is. Az azóta eltelt lassan két év arra enged következtetni, hogy ennek a képnek a fenntartása sikeres volt a településen.

2017 decemberében készült el Szigetmonostor Településképi Arculati Kézikönyve, amely szintén tárgyalja a településképi fenntarthatóságának kérdését. A településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény, mint minden települést így Szigetmonostort is kötelezte arra, hogy készítse el a TAK-ot. A törvény értelmében a helyi lakosság véleményének megkérdezése nélkül nem lehetett véglegesíteni ezt a fontos dokumentumot. Szigetmonostor életében immáron sokadszor fordult tehát elő, hogy a lakosság beleszólhatott abba milyen képet tartsanak fent a településen. Noha Szigetmonostor településmarketingje nem nevezhető hibátlannak, számos pozitívumot lehet benne találni. Talán az egyik legfontosabb, hogy a település vezetése nem feledkezik meg a helyi lakosság véleményéről, hanem azt megértve dönt. További előny, hogy nem téveszti össze a településmarketinget a turizmusmarketinggel még akkor sem, ha vélhetően a 3. számú tehát turista orientált településmarketinget alkalmazza. Ha figyelembe vesszük azt, hogy vannak magyar települések, amelyeknél mindkét hibát elkövetik (elfeledkeznek a helyi lakosságról és összetévesztik a turizmusmarketinget a településmarketinggel) akkor Szigetmonostor településmarketingje inkább tartozik a jó példák, jó gyakorlatok közé mintsem a rossz településmarketing gyakorlatok közé.

2019. május 26 án zajlott EP választás után 2019 őszén az önkormányzati választások következnek. A településmarketing lehetőségeit ismerő és azt jól alkalmazni képes polgármesterjelöltek remélhetőleg élni fognak választási kampányaikkal a településmarketing adta lehetőségekkel.

Kulcsszavak: településmarketing, Településképi Arculati Kézikönyv, településmarkázás

JEL kód: Z33

A vidéki településhálózat perforálódására adott reakciók a Baranyai-Hegyhát területén

Máté Éva

egyetemi tanársegéd

Pécsi Tudományegyetem, Természettudományi Kar

mate.eva@gamma.ttk.pte.hu

Vidéki tereink átalakulási folyamatait az utóbbi évtizedekben a rurális újrastrukturálódás folyamatai határozták meg Európában, így hazánkban is. Az újrastrukturálódás hatásaként a vidéki társadalmak differenciálódása egy multilaterális társadalmi tértípust eredményezett, ahol az egyes csoportok térhasználata ugyanazon fizikai környezetben, de eltérő társadalmi tevékenységekkel jellemezhető. Ebben a többszintű társadalmi térben bizonyos települések esetében a térhasználat az újrastrukturálódás egyéb (gazdasági, infrastrukturális stb.) hatásainak következtében izolálódhatnak, ami a településhálózat perforálódásához vezethet.

Kutatásunkban egy perforálódó vidéki településhálózat, a Baranyai-Hegyhát falvait vizsgáltuk meg empirikus módszerekkel. Egy korábbi kérdőíves mintavétel eredményeiből arra a konklúzióra jutottunk, hogy a Baranyai-Hegyhát térségében kimutathatók izolálódó település csoportok, ezeket igyekeztünk kvalitatív mélyinterjúk segítségével tipizálni aszerint, hogyan reagálnak erre a folyamatra.

Kulcsszavak: rurális újrastrukturálódás, izoláció, perforálódás, integritás, Baranyai-Hegyhát

JEL kód: R19

Teljesítményértékelés Észak-Magyarországban

Áldorfai György

egyetemi tanársegéd

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

aldorfai.gyorgy@gtk.szie.hu

Áldorfainé Czabada Lilla

egyetemi tanársegéd

Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar

aldorfaine.czabada.lilla@gtk.szie.hu

Egy térség fejlődése nagyban függ az ott befektetett tőkétől, mely tőkét pedig alapvetően saját erőforrásaik megfelelő felhasználásával és fejlesztésével tudják magukhoz vonzani. Ezen képesség a hátrányos vidéki térségekben jelentősen alacsonynak tekinthető. Ezért tartjuk fontosnak, hogy megvizsgáljuk a hátrányos térségek fejlettségét befolyásoló tényezőket egy komplex vizsgálati módszerrel. Ezen témán belül Magyarország egyik leghátrányosabb térségének mondott Észak-Magyarországi régió fejlettségét befolyásoló gazdasági-, társadalmi-, környezeti adottságának fejlődési ütemét kutatjuk. A kutatás témaválasztását indokolja, hogy számos kutatás foglalkozik a hátrányos vidéki térségekkel, azonban olyat, amely fejlettségüket közvetlen környezetükkel együtt komplexen vizsgálja, keveset találunk. Kutatásunkban meghatározni kívánjuk település szinten azokat a „forrópontokat”, melyek pozitív vagy negatív irányban befolyásolják a település fejlődését, melyhez felhasználjuk az úgynevezett Térbeli Teljesítményértékelés módszertanát.

Kulcsszavak: Észak-Magyarország, fejlődés, Térbeli Teljesítményértékelés, hátrányos helyzetű térség, Hot-spot

JEL kód: R10, R11

Helyi alapanyagok, tradicionális ételek a vidék gasztronómiájában

Angler Kinga

egyetemi tanársegéd

Pécsi Tudományegyetem, Kultúratudományi, Pedagógusképző és Vidékfejlesztési Kar

(Vidékfejlesztési Intézet Élelmiszergazdasági és Turisztikai Tanszék, Szekszárd)

angler@kpvk.pte.hu

A helyi termékek előállítása és széles körben történő értékesítése, valamint a tradicionális magyar, illetve tájjellegű ételek, élelmiszerek megőrzése, a mai igényeknek megfelelő korszerűsítése a vidék fejlesztésének mozgatórugói lehetnek. A térségi gasztronómia, mint az attrakciókínálat része egy desztináció vonzerejének meghatározó elemévé válhat, így képes emlékezetes élményt nyújtani a fogadóhelyre érkező látogatók számára.

Kutatásom célja néhány — a turisták körében is népszerű – vidéki vendéglátóegység vizsgálata abból a szempontból, hogy ezeknek az irányzatoknak a hatásai miként érvényesülnek vendéglátó-kínálatukban, mennyire tartják fontosnak ezen trendek követését a szolgáltatók.

A kutatás az irodalom áttekintésén túl a vizsgált éttermek étlapjainak és gasztronómiai ajánlatainak elemzése mellett étteremvezetők, főszakácsok véleményének felmérésével online kérdőív és félig strukturált mélyinterjúk segítségével történt. Továbbá a vizsgált vendéglátóegységek honlapjai és közösségi oldalai, valamint személyes tapasztalatok nyújtottak információkat.

Munkámban különböző típusú vendéglátóegységek jó gyakorlatát kívánom bemutatni, bizonyítva, hogy a helyspecikus étel- és italkínálat számos esetben alkalmas önálló utazási döntést megalapozó tényezővé válni.

Kulcsszavak: gasztro-turizmus, helyi termék, locavore-kultúra, magyar konyha, rövid ellátási lánc
JEL kód: L66, L83, Z32

Elemzési módszerek összehasonlítása a területi előrejelzésekben

Bakó Ferenc

PhD-hallgató

Széchenyi István Egyetem, Regionális- és Gazdaságtudományi Doktori Iskola

bako.ferenc@sze.hu

Napjainkban jelentős változások zajlanak a technológia területén, amely nem hagyja érintetlenül a tudomány világát sem. A hagyományos ökonometriai elemzési módszerek többé-kevésbé háttérbe szorulnak és felváltják őket az egyre nagyobb népszerűségnek örvendő mesterséges intelligencia eszközei. Jelen tanulmányunkban magyarországi agglomerációs, agglomerálódó, valamint nagyvárosi településhálózatok adatait gyűjtöttük össze és próbáltuk az adathalmaz alapján előrejelezni az egyes statisztikai mutatókat. Ezt abból a célból végeztük el, hogy megvizsgáljuk, mennyire adnak pontos eredményt a hagyományos ökonometriai módszerek (például regresszióanalízis) valamint a legújabb mesterséges intelligencia eszközök, mint amilyen a mesterséges neurális hálózat Artificial neural network (ANN). A mesterséges neurális hálózat (ANN) egy olyan komplex hálózatokon alapuló információfeldolgozó modell, melynek struktúráját és működési elveit az emlősök agyának működése alapján alkották meg és tanulás útján „önmagát” képes tanítani, ezáltal az esetünkben alkalmazott előrejelzési modellek pontosságát lényegesen javítani.

Kulcsszavak: mesterséges intelligencia, neurális hálózatok, ökonometria, agglomeráció, településhálózatok

JEL kód: R15

Helyi erőforrások eredményes felhasználásának kihívásai vidéki térségekben

Póla Péter

tudományos munkatárs

Magyar Tudományos Akadémia, Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont

pola@rkk.hu

A vidéki térségek számára alapvetően két fejlesztési lehetőség áll rendelkezésre. Az egyik a városi gazdasághoz való integrálódás, a másik a helyi erőforrások hatékonyabb bevonása a fejlesztési folyamatba. Ez utóbbi divatos, de ritkábban sikeres útválasztás több kérdést is felvet. Mindenekelőtt azt, hogy jelen vannak-e egyáltalán – különösen a hátrányos helyzetű településeken, térségekben – olyan helyi erőforrások, amelyekre a fejlesztést alapozni lehet, s ezeket miként definiáljuk. Másrészt azt, hogy milyen eszközökkel lehet a helyi erőforrásokat feltárni, fejleszteni, sikeresen használni s mindezeknek melyek a legfontosabb háttérfeltételei.

Jelen tanulmányban három, eltérő adottságú térséget vizsgálva a közös pontokat és a legfontosabb háttérfeltételeket igyekszem bemutatni. A három térség tapasztalatai alapján a területi tőke és az erőforrások valorizációjának kapcsolatát járom körül, valamint azzal foglalkozom, hogy a gazdaságösztönzést milyen önkormányzati kapacitások segítik, illetve milyen kapacitáshiányok hátráltatják; a vidékfejlesztési stratégiákban milyen szinten jelennek meg a helyi erőforrások. Mindezek alapján melyek a vidéki térségek helyi erőforrásokra építő fejlesztésének lehetőségei, akadályai, legnagyobb kihívásai.

Kulcsszavak: vidékfejlesztés, vidékgazdaság, területi tőke, helyi erőforrás, fejlesztési stratégia

JEL kód: R11

Helyi fejlesztések hatása a periférikus térségek változó munkaerőpiacára

Dr. Lipták Katalin

egyetemi docens

Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar

liptak.katalin@uni-miskolc.hu

A magyarországi periférikus térségek és települések többféle problémával és kihívással néznek szembe, a gazdasági nehézségek (alacsony jövedelemszint vs. magas bűnözési ráta) mellett a demográfiai (fogyó és elöregedő társadalom vs. etnikai problémák) és munkaerőpiaci kihívások (kevés munkalehetőség vs. új kompetenciák iránti igény) is fokozott figyelmet és megoldási lehetőséget várnak. A jelenlegi munkaerőpiacon egyszerre van jelen a munkaerőhiány, az automatizáció és robotizáció, a gyorsan változó feltételek és a magas munkanélküliség. A periférikus térségek többségében az elsődleges munkaerőpiac igényeinek megfelelő munkaerőforrás már csak nagyon korlátozottan áll rendelkezésre, a helyi munkaerőpiacok teljesen kiürültek. A munkanélküliek nem rendelkeznek megfelelő végzettséggel, szakmai tapasztalattal. A helyzet kezelése helyi, települési szintű megoldásokat igényel, amely igazi kihívás, hiszen egységes recept nincs. A helyi fejlesztés eszköztárára lehet és kell építeni, hiszen a helyi erőforrásokra, a helyi „hősre”, a helyi kontrollra és a helyi ötletekre alapozott megoldások sikeresek lehetnek. Az előadásban néhány ilyen sikeres helyi fejlesztést fogok ismertetni.

Kulcsszavak: helyi fejlesztés, munkaerőpiac, automatizáció, kihívások

JEL kód: J21, R23